

Za paměťí podzemní církve

První díl *Vybraných spisů* biskupa podzemní církve Jana Konzala (1935–2021) může působit jako zjevení. Z přítmi paměti se vynořuje osud, který v mnohém kopíruje turbulentní dějiny Československa po roce 1948.

Hned na úvod čtenář dostává radu číst knihu odzadu, od rozhovoru „Zpověď tajného biskupa“, který před mnoha lety vedl s Konzalem Bob Fliedr. V knize, která se rozrostla na 664 stran, vyniká totiž tento rozhovor nesmírnou otevřeností a prostotou. I všechny další texty (zvláště

Konzalova emblematická studie „Orientace“) jsou ale svědectvím o dobové společnosti a církvi, z nichž se něco propadlo i do dnešních dní. Jan Konzal se chtěl původně stát redemptoristou. Komunistický převrat v roce 1948 mu však připravil úplně jinou cestu. Pro nemožnost stát se knězem vystudoval ČVUT v Praze a posléze se oženil. Čím víc část církve sestupovala do podzemí, tím víc byl Konzal znovu vtahován do hry čili do tajného života církve. Mezi lety 1960–1963 byl vězněn, poté se začal účastnit neoficiálního teologického studia, předně slavného semináře v pražských Jirchářích. V letech 1965–1968 dálkově studoval ve východoněmeckém Erfurtu.

Roku 1972 ho podzemní církev vyzvala, aby se stal jáhnem. Konzal na sebe tuto službu vzal, ale již brzy nato byl postaven před další rozhodnutí – stát se ženatým knězem. Ve světě nutných konspirací si našel vlastní způsob pastorační, které se u společenství,

jemuž měl sloužit, setkaly s porozuměním. Organizoval tajné katechetické kurzy slavných teologů své doby (a také vězňů totalitního režimu) Josefa Zvěřiny a Oty Mádra. Deset let po vysvěcení, kdy se podzemní církev stávala čím dál častějším terčem tajné policie a hrozilo, že její biskupové opět skončí v kriminálech, byl Jan Konzal postaven před životní rozhodnutí – přijmout biskupskou službu. Jako ženatý člověk byl vysvěcen pro východní i západní ritus.

Tak jako oficiální církev i tu podzemní provázely mnohé rozpory. Oficiální církev si nadto vůči té tajné udržovala odstup. Vatikán měl dost práce se na dálku orientovat v nepřehledné realitě, kde bylo utajení před státními orgány i oficiální církvi alfou i omegou. Po sametové revoluci zase bylo třeba, aby se členové podzemní církve s dobrou teologickou průpravou a ekumenickým duchem znovu zapojili do života „běžné“ církve. Mnoha se to povedlo, někteří s tím měli do-

životní problémy. Bylo třeba zplatnit a právně ověřit platnost všech svěcení. Ne všichni jejich nositelé se s touto podmínkou dokázali vyrovnat.

Mnohé ze života, teologie a pastorační podzemní církve se však udrželo i nadále. Jan Konzal se spolu s ostatními tajnými duchovními stal symbolem hledání nových modelů služby, která by odpovídala aktuálnímu letopočtu. Svým životem a službou může být vzorem, jak hluboko se má člověk sklonit před Bohem a jak statečný a pokorný má být. Jeho životní příběh by vydal na film. Třeba se o něj někdo v budoucnu pokusí.

ZDENĚK A. EMINGER, teolog
Jan Konzal:
Vybrané spisy I (CDK 2023)